

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 50/2011-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti T., s. r. o., B., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. D. C., s. r. o., B., konajúcej prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. D. C., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002, za účasti Okresného súdu Bratislava I, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti T., s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Obchodnej spoločnosti T., s. r. o., p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 7 000 € (slovom sedemtisíc eur), ktoré jej j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu Advokátskej kancelárie JUDr. D. C., s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. januára 2011 doručená s'ťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., B. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. D. C., s. r. o., B., konajúcej prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. D. C., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 (ďalej len „namietané konanie“).

Ústavný súd na neverejnom zasadnutí uznesením sp. zn. IV. ÚS 50/2011 z 24. februára 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť s'ťažovateľky, ktorá je účastníčkou namietaného konania v procesnom postavení navrhovateľky.

Z obsahu sťažnosti, ako aj z obsahu spisu vyplýva, že okresným súdom sa pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 vedie konanie v právnej veci sťažovateľky proti odporcovi J. T. o zaplatenie sumy 12 304,50 € (370 685,30 Sk) s príslušenstvom z titulu zmluvného nároku, ktorý sťažovateľke vznikol z lízingovej zmluvy uzatvorenej medzi ňou ako poskytovateľkou lízingu a odporcom ako prijímateľom lízingu. Návrh na začatie konania bol okresnému súdu doručený 13. novembra 2001; sťažovateľka sa ním domáhala vydania platobného rozkazu (vec bola vedená pod sp. zn. Rob 2318/2001). Okresný súd po vykonaní viacerých procesných úkonov potrebných pre jeho rozhodnutie (vyžiadanie živnostenského oprávnenia, výzva na zaplatenie poplatku z podaného návrhu, výzva na opravu návrhu, úprava petitu návrhu v časti o výške dlžnej sumy) vydal 4. februára 2002 platobný rozkaz, ktorým zaviazal odporcu zaplatiť sťažovateľke sumu 370 685,30 Sk (12 304,50 €), ako aj trovy konania v sume 18 530 Sk (615 €). Odporca podal 22. februára 2002 odpor proti platobnému rozkazu a 25. februára 2002 podal vo veci vzájomný protinávrh na zaplatenie sumy 4 425 647,20 Sk (146 904,57 €). V dôsledku podaného odporu bola vec prevedená do registra „C“ a je vedená pod sp. zn. 28 Cb 62/2002.

Následne sa okresný súd v namietanom konaní obmedzil len na úkony spočívajúce vo výzvach pre účastníkov konania v súvislosti s rozhodovaním o oslobodení od súdnych poplatkov; žiadosť o oslobodenie od poplatkov podal odporca 22. februára 2002 a okresný súd o ňom rozhodol 6. septembra 2005 tak, že mu nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov a zároveň zamietol aj odporcom vznesenú námietku miestnej príslušnosti. Dňa 7. septembra 2005 okresný súd vyzval odporcu na zaplatenie súdnych poplatkov za podaný odpor a za podanie vzájomného protinávrhu (odporca ho podal 25. februára 2002) a vyzval sťažovateľku na vyjadrenie sa k vzájomnému protinávrhu odporcu.

Odporca podal 22. septembra 2005 proti uzneseniu okresného súdu zo 6. septembra 2005 odvolanie a zároveň podal tiež žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov za podaný odpor, ako aj za podaný vzájomný protinávrh. O odvolaní odporcu rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 30. januára 2007 tak, že v časti týkajúcej sa miestnej príslušnosti uznesenie okresného súdu potvrdil a v časti týkajúcej sa oslobodenia od súdnych poplatkov rozhodnutie zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie;

spis bol okresnému súdu vrátený 15. marca 2007. Odporcovi bolo rozhodnutie krajského súdu doručené 29. apríla 2007. Následne okresný súd vyzval odporcu na predloženie dokladov o majetkových pomeroch (23. marec 2007) a po ich doručení (13. apríla 2007) opätovne rozhodol 15. augusta 2007 o žiadosti odporcu o oslobodenie od súdnych poplatkov tak, že jej žiadosti vyhovel.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uvádza, že si uplatnila „... žalobným návrhom z 31. 10. 2001 na všeobecnom súde voči žalovanému nárok na zaplatenie 12 304,50 € s príslušenstvom ako nárok z leasingovej zmluvy a nárok na náhradu škody. Svoj nárok sťažovateľ v žalobnom návrhu riadne odôvodnil a to s poukazom na tie ustanovenia leasingovej zmluvy, o ktoré svoj nárok opiera a riadne tento vyčíslil a doložil listinnými dôkazmi, preukazujúcimi tvrdenia o svojom nároku...

Vo veci sa do dnešného dňa nekonalo žiadne pojednávanie. Okresný súd nevykonal okrem doručenia vzájomného návrhu žalovaného sťažovateľovi spolu s výzvou na vyjadrenie sa k obsahu vzájomného návrhu žiaden iný úkon. Od 5. 9. 2005 je okresný súd nečinný a do dnešného dňa (teda viac ako 5 rokov neuskutočnil vo veci žiaden procesný úkon a procesné úkony uskutočnené od podania žalobného návrhu v roku 2001 (obe výzvy) sú úkonmi administratívnymi, ktoré zrealizoval súdny úradník. Vo veci samej súd neuskutočnil žiaden úkon. Sťažovateľ sa vyjadril ku obsahu odporu žalovaného svojim podaním z 27. 10. 2003 ako aj ku vzájomnému návrhu žalovaného svojim podaním z 19. 9. 2005, teda poskytol súdu všetku súčinnosť, ktorú súd od neho požadoval.“

Sťažovateľka v sťažnosti tiež uvádza, že „... typ sporov z leasingových obchodov, resp. sporov o náhradu škody, patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a tieto spory nepatria ani po právnej, ani po skutkovej stránke medzi spory mimoriadnej zložitosti a v tomto prípade je rozhodnutie vo veci závislé výlučne od posúdenia listinných dôkazov predložených účastníkmi konania okresnému súdu, teda rozhodovanie v tejto veci nevykazuje mimoriadnu zložitosť. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu...“

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo obchodnej spoločnosti T., s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I. v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I. prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Obchodnej spoločnosti T., s. r. o., priznáva finančné zadosťučinenie v sume 12 304,50 € (slovom dvanásťtisícristoštyri eur a päťdesiat centov), ktoré jej je Okresný súd Bratislava I. povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti T., s. r. o. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu Advokátska kancelária JUDr. D. C., s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Uplatňovanú výšku finančného zadosťučinenia odôvodňuje tým, „... že sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia a jeho primeranosť odôvodňuje všetkými tými skutočnosťami, ktoré uvádzal už skôr vo svojej sťažnosti, a to predovšetkým dĺžkou časového obdobia, ktoré uplynulo od doručenia žalobného návrhu všeobecnému súdu, ďalej tým že súd vo veci meritórne vôbec nekonal, ďalej skutočnosťou, že v namietanom konaní nejde o vec skutkovo alebo právne zložitú...“.

Súčasťou podania právneho zástupcu sťažovateľky bolo aj vyčíslenie trov právneho zastúpenia. Právny zástupca ich vyčísлил v sume 254, 88 €.

Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľky a predsedníčka okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu z 8. apríla 2011 vedené pod sp. zn. Spr. 3227/2011 bolo ústavnému súdu doručené 18. apríla 2011. Vo vyjadrení sa okrem iného uvádza:

„S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že v období od 28. 9. 2006 do 15. 3. 2007 sa predmetný súd nachádzal na Krajskom súde v Bratislave z dôvodu podaných opravných prostriedkov.

Predmetné konanie na tunajšom súde je poznačené prietiahmi, spôsobenými zmenou zákonného sudcu JUDr. M. Š., ktorý je od 4. 1. 2010 na stáži, čo možno považovať v danej veci za objektívny prietah. Nakoľko zaťaženosť súdneho oddelenia resp. jednotlivých civilných sudcov nemôže byť dôvodom na porušenie práva účastníka konania garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, mám za to, že predmetné konanie je poznačené zbytočnými prietiahmi avšak objektívneho charakteru.“

Sťažovateľka v podaní doručenom ústavnému súdu 5. mája 2011 uviedla: „... že súhlasí s tým, aby Ústavný súd SR upustil od konania verejného ústneho pojednávania vo veci. Súčasne sťažovateľ uvádza, že nepovažuje za potrebné zaujať ku vyjadreniu predsedníčky Okresného súdu Bratislava I. z 8. 4. 2011 stanovisko.“

Vzhľadom na oznámenie právnej zástupkyne sťažovateľky a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 sú porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1),

správania účastníka súdneho konania (2), a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov.

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky, ktorým sa domáha zaplata sumy 370 685,30 Sk (12 304,50 €) z titulu zmluvného nároku, ktorý sťažovateľke vznikol z lízingovej zmluvy. Ústavný súd z obsahu spisu, z vyjadrení sťažovateľky a okresného súdu a nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín nezistil žiadnu právnu ani skutkovú zložitost' veci, ktorá by mohla aspoň čiastočne ospravedlniť doterajšiu – zjavne neprimeranú dĺžku namietaného konania.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd hodnotí ako aktívne a súčinnosťné, sťažovateľka reagovala na výzvy okresného súdu, označovala dôkazy na preukazovanie svojich tvrdení a počas celej doby konania bola zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom. V správaní sťažovateľky teda ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, v dôsledku ktorých by mohlo dôjsť k spomaleniu postupu okresného súdu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu v namietanom konaní. Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní, a teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že v sťažovateľkinej veci okresný súd konal plynulo len v období od podania návrhu (13. novembra 2001) do 22. februára 2002, keď odporca podal odpor proti platobnému rozkazu okresného súdu z 2. februára 2002. V ďalšom období bolo namietané konanie poznačené neodôvodnenou nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou okresného súdu. Potvrďuje to okrem iného skutočnosť, že

okresnému súdu trvalo viac ako päť rokov rozhodovanie o žiadosti odporcu o oslobodenie od súdnych poplatkov (žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov odporca podal 22. februára 2002, pričom rozhodnutie o oslobodení od súdnych poplatkov okresného súdu po predchádzajúcom zrušení krajským súdom nadobudlo právoplatnosť až 28. augusta 2007), a tiež to, že okresný súd nariadil prvé pojednávanie vo veci až na 22. august 2011 po predchádzajúcom vyžiadaní spisu ústavným súdom v súvislosti s prípravou rozhodnutia o sťažnosti sťažovateľky. Za daných okolností je za súčasný stav namietaného konania, ktoré nebolo právoplatne skončené po viac ako deviatich rokoch od podania návrhu, nepochybne zodpovedný okresný súd.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že neodôvodnenými obdobiami nečinnosti a neefektívnou činnosťou okresného súdu došlo v namietanom konaní k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy okresnému súdu prikázal, aby v ďalšom v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 62/2002 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný

ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 12 304, 50 € z dôvodov uvedených v sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 28 Cb 62/2002 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto dospel k názoru, že treba rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľky priznať jej primerané finančné zadosťučinenie.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vychádzajúc z konkrétnych okolností prípadu, predovšetkým doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky namietaného konania, dlhodobého obdobia neodôvodnenej nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 7 000 € primerané okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. C.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania zistil, že suma požadovaná sťažovateľkou (254,88 €) za dva úkony právnej služby nepresahuje sumu vypočítanú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a preto ju priznal v sume ňou požadovanej (bod 4 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2011